

Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci

JUDr. Lukáš Hadamčík, Ph.D.

Základní vymezení

- Úprava v zákoně č. 82/1998 Sb.
- Odpovědné subjekty
 - Stát - při výkonu státní moci
 - Územní samosprávné celky - při výkonu samostatné působnosti
- Absolutní odpovědnost

Důvody vzniku odpovědnosti

- Nezákonné rozhodnutí § 7 a násl.
 - Zvláště upraveno rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření
- Nesprávný úřední postup § 13

Nezákonné rozhodnutí

- Právo přísluší účastníkům řízení (včetně opomenutých účastníků)
- Podmínka zrušení rozhodnutí příslušným orgánem

- ale II. ÚS 2159/11

Neakceptovatelné je zdůvodnění odvolacího soudu o nutnosti domáhat se zrušení nezákonného rozhodnutí podáním ústavní stížnosti v situaci, kdy dle soudu škoda byla prokázána a vznikla evidentně v důsledku nezákonného rozhodnutí, přičemž proti takovému rozhodnutí neexistuje opravný prostředek. V takovém případě je třeba zákon o odpovědnosti státu interpretovat ústavně konformně a vycházet z toho, že nárok na náhradu škody způsobené jednáním státu vyplývá přímo z Listiny.

- 30 Cdo 4286/2013

Splnění požadavku změny či zrušení rozhodnutí pro nezákonnost ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nelze obecně nahradit předběžným posouzením rozhodnutí jako nezákonného v odškodňovacím řízení ani v případě prvostupňových rozhodnutí, proti nimž není přípustný opravný prostředek.

Nesprávný úřední postup

- Jde o ty případy vzniku škod, které byly vyvolány jinou činností státních orgánů než rozhodovací.
- Ačkoliv není vyloučeno, aby škoda, za kterou stát odpovídá, byla způsobena i nesprávným úředním postupem prováděným v rámci činnosti rozhodovací, je pro tuto formu odpovědnosti určující, že úkony tzv. úředního postupu samy o sobě k vydání rozhodnutí nevedou, a je-li rozhodnutí vydáno, bezprostředně se v jeho obsahu neodrazí.

Nepřiměřená délka řízení

- jde o poměrně „mladou“ problematiku, jež se do českého právního prostředí dostala pod vlivem judikatury Evropského soudu pro lidská práva
- základ je v čl. 6 odst. 1 větě první Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod:

*„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a **v přiměřené lhůtě** projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“*

- Rozsudek ESLP ve věci Hartman proti České republice, ze dne 10. července 2003, stížnost č. 53341/99, § 69.

Základní judikatura

- ESLP shrnul svou dosavadní judikaturu v těchto rozhodnutích:
 - rozsudek ESLP ve věci Apicella proti Itálii ze dne 10. listopadu 2004, stížnost č. 64890/01,
 - rozsudek ESLP ve věci Apicella proti Itálii ze dne 29. března 2006, stížnost č. 64890/01.
- Manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011.

Průtahy vs. nepřiměřená délka řízení

- Průtahy v řízení jsou jevem, kdy soud (či jiný státní orgán) nekoná v zákonem stanovené či přiměřené době, a jde tedy zpravidla (nikoliv však vždy) o příčinu nepřiměřené délky řízení. K porušení práva na přiměřenou délku řízení však dochází tehdy, jestliže řízení trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, a to bez ohledu na to, zda v daném případě byly zaznamenány průtahy ze strany příslušného orgánu. Jinými slovy řečeno, k porušení práva na přiměřenou délku řízení může dojít i tehdy, nedošlo-li v řízení k průtahům, a naopak, i když k průtahům v řízení došlo, nemusí se vždy jednat o porušení práva na přiměřenou délku řízení, jestliže řízení jako celek odpovídá dobou svého trvání času, v němž je možné uzavření řízení zpravidla očekávat.“

Postup při zjišťování práva na odčinění újmy

1. Určení začátku a konce řízení (nemusí odpovídat procesnímu vymezení)
2. Posouzení zjištěné délky řízení dle kritérii dle § 31a odst. 3.
3. Je-li délka řízení nepřiměřená, stanovení přiměřeného zadostiučinění opět dle kritérií § 31a odst. 3.
4. Zásadně peněžité zadostiučinění (jiná forma jen mimořádně, např. z důvodu velmi nízkého významu předmětu řízení).
5. Přiznává se 15 000 až 20 000 Kč za první dva a každý následující rok řízení. Zjištěná základní částka se dále modifikuje na základě kritérii dle § 31a odst. 3.

Kritéria dle § 31a odst. 3

- Celková délka řízení.
- Složitost řízení.
- Jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení.
- Postup orgánu veřejné moci během řízení.
- Význam předmětu řízení pro poškozeného.

Postup uplatnění

- Jménem státu jednají ministerstva a jiné ústřední správní úřady (+ pozit. a negat. vymezení § 6).
- Povinné uplatnění u orgánu veřejné moci.
- Nejde o správní řízení.
- 6 měsíců na náhradu škody od uplatnění
- Právo na regres § 16 až § 18

Promlčení

- Tříletá lhůta se subjektivně určeným počátkem.
- V případě nezákonného rozhodnutí běží ode dne doručení (oznámení) zrušovacího rozhodnutí).
- Desetiletá lhůta s objektivně určeným počátkem – doručení (oznámení) nezákonného rozhodnutí. Neběží v případě škody na zdraví.
- U nemajetkové újmy
 - 6 měsíců ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé újmě,
 - nejpozději 10 let od okamžiku, kdy újma vznikla,
 - u délky řízení 6 měsíců od skončení řízení.
- 2 roky od zprošťujícího rozhodnutí u vazby, trestu nebo ochranného opatření
- 1 rok od zaplacení u regresního práva.

Děkuji za pozornost